

CRÒNICA DE LA «LIBERACIÓN»: RÀDIO ELX, 1939

MIGUEL ORS MONTENEGRO

(A la memòria d'Adolfo i Miguel Ors Lloret,
falangistes sense remei)

1. Les limitacions documentals.

En el cas d'Elx, l'estudi dels inicis del franquisme ensopega amb greus limitacions documentals. D'entrada, no tenim premsa il·licitana, i, a més, tampoc no hem trobat referències a la nostra ciutat en els periòdics d'Alacant (1). Tampoc no hi ha possibilitat, almenys fins a hui, d'accedir a la documentació generada per la Comandància Militar d'Elx, en funcionament al llarg de bona part de 1939, ni de bon tros, als arxius de Falange Espanyola a Elx, segurament desapareguts per sempre. De manera que l'encetament de la posguerra queda limitat, documentalment, a les actes de la Gestora Municipal i a la resta d'informació habitual de l'Ajuntament i organismes oficials.

No obstant, tals deficiències es veuen compensades per l'existència d'un fons documental al qual els investigadors haurem d'acostumar-nos a utilitzar: la ràdio. Ràdio Elx començà la seua trajectòria el 1934 i si des d'aqueix any fins el darrer dia de la Guerra Civil l'emissora no conserva cap document —ni sonor ni escrit—, a partir del 29 de març de 1939, els textos radiats que s'han conservat constitueixen el millor paràmetre per seguir l'evolució de la ciutat. A pesar de la seua discontinuïtat, considerem que aquest arxiu haurà necessàriament d'utilitzar-se en qualsevol treball que, sobre el Franquisme a Elx, es pretenga realitzar. Volem igualment fer constar el nostre agraïment per la generositat del seu propietari actual, D. Juan Garrigós, a l'hora de facilitar-nos l'accés a tan significativa font.

2. I arribà la «Liberación»: Això sí fou un canvi.

En atenció al lector, no podem estar-nos de contar alguns as-

1 L'únic setmanari il·licità que aparegué durant 1939 fou el falangista «Renacer», del qual sabem que es publicà almenys 15 setmanes, entre el 2 de maig i el 14 d'agost, sense haver estat localitzat en cap biblioteca. Vid. Ors Montenegro, Miguel: *La prensa ilicitana*, Alacant, 1984, pàg. 117. A l'Arxiu Municipal d'Alacant hem consultat les publicacions «Arriba», «Arriba España» i «Hoja Oficial de Alicante» sense trobar pràcticament referències a Elx.

pectes del canvi que patí la ciutat amb l'acabament de la guerra (2). El 29 de març de 1939 Ràdio Elx emetia successius comunicats que anunciaven la «Liberación». La ciutat s'allibera a tota sola en la mesura que uns se n'anaren o s'amagaren i altres, els que portaven tota la guerra sense eixir de llurs cases, es feren amb el carrer -i amb la ràdio. Sobtadament aparegué un autodenominat *jefe de las fuerzas de Elche* demanant seny dins l'entusiasme, ahora que s'establia el toc de queda entre les 10 de la nit i les 6 del matí. Des de la ràdio es reclamava el lliurament de les armes de foc i la neteja de les façanes de propaganda roja -i en aquest últim cas una de dues: o n'havien moltes per netejar o la gent estava cansada, ja que deu dies més tard, l'ordre havia de repetir-se. Igualment, un altre caporal, el primer de FETJONS i primer alcalde, demanava als llauradors queviures per a la ciutat, així com la tornada i l'obertura d'establiments per al dia següent. Sobretot per «oferir una sensació de normalitat» (és a dir que no importava que no hi hagués res per vendre o per fabricar sinó, tan sols, d'oferir una bona imatge).

El dia 31, divendres, era esperada l'arribada de les tropes; i ni arribaren les tropes, ni una companyia de varietés que també estava anunciada. Sí hi hagué, en canvi, cinema i és l'única vegada que trobem informació al respecte en tot l'any 1939. Era un programa molt festiu: «365 noches en Hollywood» i «El Demoledor». Ràdio Elx informava de l'arribada a Alacant de la divisió Littorio i, amb ella, del deliri. La circumstància servia perquè s'oís per primera vegada els visques a Itàlia, Alemanya i Portugal, i es feren les primeres mostres de lirisme —allò que més abundaria en un any d'escassetat de tot— amb el tema dels «legionaris de la Roma eterna». Per la seua banda, l'Ajuntament —que no es va prodigar excessivament en la ràdio, almenys de cara al Comité de Premsa i Propaganda de FETJONS— convocava per primera vegada els fabricants de la ciutat. En el mateix dia, als refugiats i evaquats de la ciutat —uns 2.000 els darrers mesos de la guerra— se'ls comunicava que seguiren ocupant llurs habitacions fins nova ordre, i als empleats destituïts després del 18 de juliol de 1936, se'ls emplaça a ocupar els seus antics llocs de treball.

A l'espera de l'arribada de les tropes, l'1 d'abril, un «orfeó improvisat de braus falangistes» demanava —des de Ràdio Elx— als oients que els acompanyassen braç en alt (per ser més exactes, 45 graus, tal i com les disposicions oficials marcaven). La majoria de les notes començaven amb la mateixa tornada: «sense excusa ni cap pretext, presenteu-vos...» (qui fóra: músics, pintors, dibuixant, propietari de vehicle, etc. etc.). Per acabar amb un «serà severament sancionat...».

Per fi, el diumenge 2 d'abril arribaven les tropes i tornaven les misses, incloses les de campanya a l'Hort de D. Domingo. Hi hagué mil desfilades, però sense trens: s'informava que els trens no admetrien passatgers fins nova ordre (segurament perquè ningú es per-

2 Les dades que esmentem provenen de dues carpetes conservades a Ràdio Elx. Totes dues contenen prop de 500 documents.

dera l'esdeveniment i, de pas, per control del veïnat). El dilluns, el cap provincial de FETJONS, Miguel Primo de Rivera, demanava noms de militants destacats per al nomenament definitius de caporals. Se celebrava el dijous i divendres sant amb les fàbriques i comerços tancats —els patrons pagaven un dia de jornal— enmig d'un silenci total: es prohibia, fins i tot, l'«ús de campanetes o altres objectes d'avís».

En els dies següents, el Banc Espanyol de Crèdit anunciava el començament del canvi de bitllets, alhora que recordava als empleats que de no presentar-se immediatament s'entenia que renunciaven a les seues places. Sobre aquest assumpte, ocorregué que destacats antifeixistes, si es presentaven eren detesos i, en cas contrari, perdien les seues places en propietat. Així succeí, per exemple, amb Julio María López Orozco, metge titular de la Casa de Socors, o amb Odón González, secretari de l'Ajuntament. Respecte a la moneda, al marge de la petició reiterada d'or i plata com a donatiu, es recordava que la plata seguia essent vàlida; així com que es mantienien els preus anteriors al 18 de juliol de 1936 (el que no deixa d'ésser una ficció absoluta: ni hi hauria gèneres per comprar, ni moneda legal). Cal pensar que fins i tot el propi Ajuntament hagué de demanar precipitadament un avanç de 300.000 pesetes per començar a funcionar, ja que el milió siscentes mil que guardava en caixa era de bitllets «il·legítims».

Amb l'arribada, el 10 d'abril, del coronel cap de la guarnició militar d'Elx, començaven alguns actes importants de propaganda: s'esmentava el canvi succeït ja a «Elx, la roja» i la primera xarrada radiofònica sobre el Fur del Treball. Una setmana més tard arribava a Elx Ernesto Giménez Caballero, dins de la seua gira per diversos pobles d'Alacant i, dies després, el primer esdeveniment esportiu (sic), amb un partit de futbol entre legionaris i l'Elx CF, club que aviat es tornà a rebatejar com a «Elx CF de FETJONS».

Els actes de major solemnitat foren els diferents trasllats de les despulles d'assassinats en els primers mesos de la guerra. Cada vegada que això ocorria es realitzaven desfilades d'homenatge amb el tancament de fàbriques i comerços.

I bous, solta de vaques, festivals benèfics i festes religioses sense mesura: s. Pasqual Bailón, s. Crist de Zalamea, el Corpus Cristi (amb una processó en què es precisava l'ordre de participació i els himnes a cantar), s. Antoni de Pàdua, etc.

Naturalment, Ràdio Elx no esmentava per a res la situació del mig miler de presoners apilats al castell d'Altamira, la presó de dones o els succesius llocs de reclusió que hagueren d'improvisar sobre la marxa, ni de bon tros, les excusacions de presoners a les tàpies del cementeri que s'esdevingueren al llarg de 1939.

En canvi, sí es radiaven regularment les multes imposades per a l'Ajuntament cada mes, per a escarni dels infractors. Sobretot, per

preus abusius, i blasfèmies (*blasfemias* diu un dels comunicats, segurament perquè la màquina d'escriure tendria alguna avaria en la lletra corresponent).

I acabem el repàs amb el programa de les festes d'agost. Després de justificar la penúria de mitjans disponibles i la impossibilitat de representar la Festa (per cert, el salut acabava, a més dels crits de rigor, amb un novedós *¡Arriba el Misterio de Elche!*). Mitjans no n'hi hagueren però sí lirisme: Nit de l'Albà amb 8 palmeres i una «visió dantesca», bandes de música, bous, futbol, homenatges als *caídos*, jocs florals — amb Adolfo Muñoz Alonso —, banquet, *lunch* i vi d'honor a l'exèrcit *liberador*, i teatre amb una comèdia molt ajustada als nous temps: *Mecachis, qué guapo soy*. Almenys, la ràdio donava una notícia que segurament seria molt ben rebuda: l'autoritat eclesiàstica dispensava a la població del dejuni i abstinència del dia 13 d'agost. Passades les festes, es recordava al públic que fóra «breu i lacònic» en les seues cartes per agilitzar el correu; així com que no es tancàs el sobre per facilitar la tasca de la censura.

3. D'Elx «la roja» al nacionalsindicalisme: els nous òrgans de poder municipal.

En els set primers mesos del nou règim, la ciutat comptarà amb 3 òrgans de poder: en primer lloc, la Comandància Militar d'Elx, com a primera autoritat dels municipis que englobava, encara que la seua funció en la pràctica gairebé es limitàs a allò que podem anomenar com a repressió, dins de la legalitat del nou Estat; en segon, la Comissió Gestora, formada *manu militari* el 6 d'abril de 1939 i, per últim, Falange Espanyola Tradicionalista i de les JONS i la seua pròpia organització sindical, la Central Nacional Sindicalista (CNS).

1. L'autoritat militar

Amb l'arribada de les tropes franquistes, la província restava en mans de l'Exèrcit —la Divisió d'Ocupació 17—, al comandament d'un coronel. En els primers dies d'abril de 1939 es posarien en marxa 9 comandàncies militars, una de les quals es trobava a Elx. Prèviament, l'Estat Major de la Divisió difonia les primeres ordres, recollides per Ràdio Elx.

Les primeres mesures es relacionaven amb la devolució d'objectes requisats per particulars a les anomenades «oficines de recuperació», i amb la presentació de caporals, oficials, comissaris polítics i tropa de l'Exèrcit «roig». D'aquesta manera començaven a actuar les «Comissions Classificadoras de Presoners», en les quals es diferenciava entre militars professionals, caporals i oficials de milícies, comissaris polítics i personal mobilitzat dels reemplaçaments compresos entre 1929 i 1942. S'establien igualment 5 camps de concentració en la província (Albatera, Alacant, Monòver, Alcoi i Ca-

ERNESTO GIMÉNEZ CABALLERO

Elx, 17 abril 1939

Foto: Archivo Radio Elche

llosa del Segura). Així no obstant, Elx, malgrat no comptar amb camp de concentració, no anava malament de presoners. L'única dada que hem trobat al respecte ens informa sobre 474 empresonats al palau d'Altamira i 37 a «Calendura», a mitjan maig de 1939; al marge de les dones (3). I, per si eren pocs, sabem a través d'un veí de Dolors (4), presoner a Oriola, que el 25 de juliol de 1941 eren traslladats a Elx uns 800 detesos que serien internats a unes naus situades junt al Parc Esportiu (com és natural, el viatge el feren a peu, lligats uns a altres, com en les pel·lícules de romans).

Perquè un treballador, que haguera servit en l'exèrcit republicà, quedara exempt de presentació havia d'aconseguir un aval del seu patró, i aquest, al mateix temps, ser autoritzat per una persona de reconeguda «ideologia nacionalista».

L'11 d'abril de 1939, segons les notes de Ràdio Elx, començava a funcionar la Comandància Militar d'Elx, la jurisdicció de la qual abraçava 13 pobles (entre aquests: Crevillent, Albatera, Catral, Rafal, Almoradi i Callosa del Segura). La Comandància feia complir el ban del 6 d'abril signat pel coronel Pimentel sobre prohibició de requisos no autoritzades, circulació de vehicles amb documentació, lliurament d'armes i explosius i la citada presentació de mobilitzats. Es recordava als infractors el delictes de rebel·lió militar, en el cas d'incompliment, i els procediments d'urgència davant del Consell de Guerra permanent. Igualment, Ràdio Elx difonia el ban del co-

³ Arxiu Històric-Municipal d'Elx. Llibre de Registre d'Entrades de Documents, 16-17 de maig de 1939.

⁴ Testimoni de Francisco Martínez Pérez, Dolors, 16-XII-1986.

ronel Pimentel sobre la llei de Recuperació Agrícola (3-V-1938), per la qual es creava en cada poble la «Comissió Dipositària de Recuperació Agrícola», per a la recollida i custòdia de béns abandonats, devolució de propietats confiscades, etc.

La Comandància Militar d'Elx intervenia també en la fixació de preus —anterior al 18 de juliol de 1936—, així com en l'obligatorietat que aquests aparegueren fixats en llistats exposats al públic per evitar abusos. Abusos que, segons les multes que Ràdio Elx feia públiques, eren moneda corrent. Per altra part, l'autoritat militar junt a Falange, havia d'autoritzar qualsevol comunicat que es fes per ràdio.

A principis de maig l'anomenada «Comissió Classificadora de Presoners i Presentats» feia saber que, a més de la fitxa classificadora, calia comptar amb un certificat de bona conducta signat per l'alcalde o aval de FETJONS. Alguna influència calia, doncs, per ser tolerat pel nou règim. Encara un mes més tard, la mateixa Comissió recordava l'obligació de presentar-se als excombatents, i en agost, davant l'evidència que faltava gent per passar, es pregava als ciutadans de denunciar el parador d'«elements destacats del marxisme». Delictes d'encobriment i auxili a la rebel·lió acompanyaven, com a reclam, l'anunci.

Probablement, ja que fou desmuntada silenciosament, la Comandància deixà d'actuar a Elx a finals d'octubre de 1939, traslladant-se els seus treballs, a l'igual que les altres de la província, a Alacant. Desconeixem per complet la seua tasca, al marge d'allò que aquí hem reproduït i, el que és pitjor, pensem que difícilment s'accedirà alguna vegada a aquesta documentació dipositada en casernes militars, la conservació de la qual és més que dubtosa. L'única cosa que sabem a través del Registre Civil i dels registres del cementeri d'Elx és el número de condemnes a mort efectuades:

8		14	de juliol de 1939
2		17	de juliol de 1939
2		19	d'octubre de 1939
3		27	d'octubre de 1939

2. La Gestora Municipal

A través de l'Auditoria de Guerra de la 17 Divisió d'Ocupació, es constituïa el 6 d'abril de 1939, provisionalment, la Comissió Gestora, formada per l'alcalde i 11 regidors (el llistat s'ha de suposar que eixiria de les primeres reunions entre militars i FETJONS). En la primera sessió de la CG es procedí a l'elecció de tinent d'alcalde i al repartiment de funcions entre les 8 comissions permanents (Hisenda, Instrucció Pública i Belles Arts, Beneficència i Sanitat, Policia i Ornat, Places i Mercats, Vies i Obres, Festivitats-Espectacles i Agricultura). L'únic càrrec que estava designat per endavant era la pròpia alcaldia (5).

5 Les dades aquí recollides provenen dels testimonis de dos falangistes il·licitans. Per als resultats electorals de les eleccions de febrer de 1936. Vid. García Andreu, Mariano: *Alicante en las elecciones republicanas, 1931-1936*, Universitat d'Alacant, 1985.

Curiosament, la documentació conservada per Ràdio Elx no compta amb informació de la Comissió Gestora, al marge d'alguns comunicats de l'alcaldia (per exemple, n'hi ha un pel qual l'Ajuntament ofereix tres llocs de treball per aquells que tinguen ja el carnet del partit, i en els que, pel mateix treball, hi ha una diferència significativa de sou anual entre homes i dones). És probable, amb tot, que Ràdio Elx no conserve els textos relacionats amb la informació municipal, ja que resulta anormal que al llarg de 1939 no es faça referència a cap sessió municipal.

Per raons d'espai, deixem per a una altra ocasió l'estudi de les actes de la Gestora Municipal; actes molt entretingudes i amb algunes curiositats (un botó de mostra: es tracta en diverses ocasions de l'alcauoteria. Que si hi ha prostitució pel carrer, que si una comissió encarregada de la ubicació d'una casa *ad hoc*, que si demandes d'autorització per part de les interessades, etc. En definitiva, molt entretingudes).

3. FETJONS

Falange Espanyola a Elx, amb anterioritat a les eleccions de febrer de 1936, possiblement no arribava als 50 militants. Excepte el nucli pioner de Callosa del Segura i altres pobles de l'horta d'Oriola, la presència de Falange era insignificant. Tant que José Antonio Primo de Rivera obtingué 19 vots a Alacant en aquelles eleccions. La derrota electoral de la dreta el 16 de febrer propicià el trasbalsament de membres de les Juventuts d'Acció Popular (JAP) a Falange. Així, en començar la guerra, podem pensar en un centenar de militants il·licitans aproximadament. Per cer, 3 falangistes il·licitans anaren a França en les setmanes prèvies al 18 de juliol i pogueren traure unes 80 pistoles «T Union» que després foren repartides entre militants de confiança (6).

• En la repressió de guerra al sud del País Valencià, Falange fou, junt a la CEDA, el més castigat (28 falangistes per exemple al partit judicial d'Elx i 166 en el conjunt de la província). A Elx, Falange participaria en aquests anys en un grup clandestí «Socors Blanc» que nasqué amb un objectiu humanitari —ajuda als presoners— i que acabà amb un intent de fer mèrits davant la ja pròxima victòria de Franco. Començaren, en plena reraguarda republicana, a circular llistats de «Socors Blanc» i allò acabà amb una important detenció el 6 d'abril de 1938 i el posterior empresonament al vaixell «Rita Sixter» a València (7). Tot això no era sinó una mostra de com s'afina l'instint de conservació en temps de guerra: es milita com antifeixista però es dona diners per a la causa contrària. El cas és no perdre.

Abril de 1939: Falange al «copo»

Una vegada acabada la guerra, la falangització de la ciutat fou cosa feta. I no és d'estranyar amb els mètodes utilitzats. Així, el 3 d'abril es constituïa la Central Nacional Sindicalista (CNS) i s'invita-

6 La informació sobre «Socors Blanc» ens la facilità un il·licità ja mort, a qui li respectem el seu desig d'anonimat.

va a patrons i obrers a afiliar-s'hi si volien exercir. A finals de mes es repetia la nota per Ràdio Elx i s'anunciaven «sancions» per als qui no ho feren. En moltes ocasions eren els propis patrons els qui afiliaven tota la plantilla. Penseu a més, que tot l'any 1939 l'atur fou la nota dominant, tal i com la pròpia Comissió Gestora reconeixia (per exemple, a la sessió del 13 de setembre es parlava de 5.000 aturats en la indústria i un augment, en la mesura en què les matèries primeres seguien sense arribar) i, per tant, és difícil pensar que al cap dels dos primers mesos quedàs algú per sindicar.

Per la seua banda, el Sindicat Espanyol Universitari feia radiar una nota similar el 18 d'abril. El SEU a més precipità l'assumpte: els qui no s'afiliassen en 4 dies no podien seguir estudiant (uns altres romanços eren, naturalment, el pagament de les quotes, per la qual cosa el SEU amenaçava sovint). I perquè ningú no en fóssa aliè, es feia una altra crida radiofònica per als menors de 18 anys per ser enquadrats com a «Fletxes i pelaios». En maig es retirava la invitació dels menors de 18 anys —sense cap limitació excepte, és de suposar, els lactants— per a qui desitjàs contribuir a la *creación de una España Una, Grande i Lliure*. També la Secció Femenina començà a treballar amb les seues *margaritas, flechas y flechas azules* (sic).

Si la sindicació es feia, doncs, obligatòria, el partit com a tal posava algunes limitacions, almenys formals, per a l'ingrés. Així, a finals de maig es radiava una nota per la qual s'admetien inscripcions provisionals; això és, a efectes de comprovació del sol.licitant i, alhora, per començar a pagar la quota. Hom tractava de preservar una puresa ideològica i d'evitar que el partit esdevingués refugi per als antics antifeixistes. Amb tot, tal puresa era pràcticament impossible ja que fino y tot, molts dirigents falangistes militars durant la guerra en partits o sindicats d'esquerra per pures raons de supervivència.

Auxili Social

Auxili Social es presentava des de Ràdio Elx com un exemple essencial d'allò que l'Espanya de Franco volia ser. La seua organització requeia sobre el propi partit. A Elx, s'engegà el 7 d'abril i als quatre dies, el repartiment de queviures se suspenia momentàniament per «falta d'ordre a les cues». A falta, segurament, de viandes. A la ràdio sols es parlava del menjar: repartiments gratuïts de carn a raó de 250 grs. per cartilla de racionament, els regals del poble italià —macarrons, galetes, pa— i altres anuncis, que sols servien per poder repetir el *Franco cumple*, i per radiar les entusiàstiques sobre l'Imperi romà, commemorar el naixement de Roma i fallò que calgués.

Auxili Social se centrà sobretot en els xiquets, creant 3 menjadors infantils al llarg de 1939. Funcionava a través de la «fitxa blava», subscripció gairebé obligatòria a la qual «tot bon il.licità, i per

Plaza de Toros de Elche

El Domingo 30 de Abril de 1939, Año de la Victoria, a las CINCO de la tarde, se celebrará una

Extraordinaria Becerrada

Organizada por el **Club Taurino** A beneficio del **Auxilio Social**

Si el tiempo no lo impide y con permiso de la autoridad, se lidiarán, banderillearán y serán muertos a estoque

4 Bravos Becerros, 4

Personal de las Cuadrillas

MATADOR:
Vicente CERDÁ

BANDERILLEROS:

Antonio Pastor Tarr
José Miller Ripoll
Pascual José Maciá
José Pastor Tarr

MATADOR:

Francisco DOLO

BANDERILLEROS:

Rafael Brotons Ramos
Antonio Martínez Brotons
José Díaz Martínez
Rosaldo Maciá Ruiz

MATADOR:

Máximo MORENO

BANDERILLEROS:

Miguel Díaz Vicente
Diego Asencio Linares
Santiago Paicó
Ismael Chacabilla

MATADOR:

Antonio GRAS

BANDERILLEROS:

Francisco Miller Ripoll
José Colomer Puente
Jaime Miralles Sempere
Rafael Badós Bayolo
Y UN PUNTILLERO

de una acreditada ganadería, actuando de matadores los distinguidos jóvenes de esta localidad.

Vicente Cerdá, Francisco Doló,

Máximo Moreno y Antonio Gras

Sobresaliente: ANTONIO LEGUEY

Serán madrinas de los referidos matadores las bellísimas y simpáticas ilicitanas

ASUNCIÓN ANTÓN, AMELIA CERDÁ
LUISA ANTÓN y ELVIRA BULGUES

Director de Lidia: **PEPITO MARTINEZ**

Romperán plaza los jóvenes caballistas, **Jaime Bulgues y Manuel Sánchez García**

La Banda Municipal amenizará el espectáculo

Illicitanos: el Auxilio Social

espera vuestra ayuda!

¡¡ TODOS A LA PLAZA !!

Una hora antes de la Becerrada se celebrará **Notas de interés:** un gran desfile por las principales calles de la ciudad, partiendo del «CLUB TAURINO» (Sagasta, 32). El indicio de este desfile será dirigido por el joven ilicitano José Pérez «Pedrón».

2.º Por tratarse de una fiesta benéfica, querrán pulir todos los pasos a favor. 3.º La Plaza estará perfumada por la Nueva Droguería

con el más igual perfume **Fior de Oriente**. 4.º Ricardo Martínez y Compañía, reanudarán a los matadores con pequeñas dosis de «Anta Palma» (si lo encuentran) 5.º El servicio de Repostería y Ambigü estará a cargo del repostero del CLUB TAURINO, Paco Már. 6.º Las entradas se expedirán en la Plaza de Toros y en el CLUB TAURINO.

Saludo a Franco :: ¡Arriba España!

Imprenta Moderna, Salvador, 10 - Elche

tant patriota de tot cor» havia de subscriure's. A més, A. S. organitzava unes curioses col·lectes quinzenals, en les quals l'almoina mínima era de 30 cèntims; això sí, amb llibertat de repetir les vegades que hom volgués.

Al marge d'aquesta tasca, un dels problemes essencials al llarg de l'any, era el de les cartilles de racionament per als articles de primera necessitat. I en això, la picaresca no feia sinó augmentar, tal i com succeïa els anys de guerra: la gent tresorejaven carnets. A principis d'octubre en feren nous i la pròpia Delegació d'Abastiments (3-X-39) reconeixia l'existència d'un «frau vergonyós».

SEU i SEM

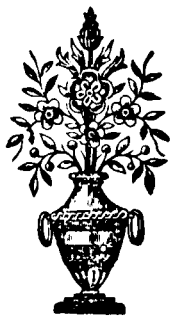
El Sindicat Espanyol Universitari s'organitzà a Elx el 9 d'abril de 1939 amb una reunió presidida pel cap provincial. Després de 4 dies de termini que es donà per a la inscripció forçosa, cal suposar, doncs, que en poc més d'un mes, des de l'acabament de la guerra, al SEU il·licità no se l'hauria escapat cap estudiant. Allò curiós del cas, és que malgrat el rotund «èxit», en la convocatòria es fera tan poc: al marge d'assemblees i reunions del sindicat —i també poc no foren tantes— i del lema «estudi i acció» —a més que d'acció, n'hi hagué poca cosa.

Així, en juny s'anunciava a so de bombo i platerets uns cursos de cultura general a través de la Universitat Nacional Obrera, dels quals, excepte la propaganda, no trobem a Ràdio Elx cap referència a la seua realització. Sí hi hagué, en canvi, l'organització d'una cursa ciclista dins de les festes d'agost, patrocinada pel SEU. Total, que el Sindicat tenia un bon nombre d'estudiants, pagant quotes —qui les pagava— i sols una cursa ciclista és tota l'activitat que desenvolupa al llarg dels primers 9 mesos del Nou Estat.

També Ràdio Elx ens ofereix informació sobre el Sindicat Espanyol de Magisteri, i amb idèntics mètodes, s'invitava als mestres a recollir llurs sol·licituts d'admissió al SEM. Aquí el lema era un poc més gloriós que el dels estudiants: «Cap a Déu i l'Imperi per l'Escola». L'única activitat al llarg de l'any, és la festa «Exaltació de l'Escola Cristiana» (14 d'agost) amb la «solemne reposició del Sant Crucifix a les escoles» i la no menys solemne benedicció de les escoles graduades».

La secció de premsa i propaganda de FETJONS

Al marge dels comunicats de tot tipus, corresponia a aquesta secció de Falange, l'adoctrinament de la població. Per la qual cosa, des de mitjans de maig començaren uns programes dominicals per enriquir l'escàs menjar dels oients. Per exemple, el 14 de maig l'emissió constava de 4 himnes —Requetes, Falange, Pelaios i Pontoneros (?)— inserits amb textos d'«Arriba», un poema sobre José Anto-

nio de Federico Urrutia, una pàgina de l'opuscle «Historia y sentido de la guerra» (sobre la incapacitat de la revolució antinacional-marxista), una intervenció de Juan Orts amb la seua *flecha al azul* titulada l'«Entraña de Ilice» i un text sobre «La justicia social», per acabar amb l'himne nacional.

Les emissions posteriors se centrarien en obres relacionades amb Franco («Perfil humano de Franco», «Habla el caudillo», «Los combatientes y el caudillo», «La sonrisa de Franco», tots pertanyien a un opuscle titulat «España y Franco» d'Ernesto Giménez Caballero), una constant referència a la guerra, i a temes sindicals —per dir-los d'alguna manera— com «Capitalismo y propiedad», «Nuestra revolución», «La revolución nacionalsindicalista y los trabajadores», etc. I, per suposat, els insistents recordatoris de la «barbàrie roja». Malauradament, tan sols s'han conservat els títols, i no pas els continguts d'aquestes emissions.